

Veiledning om forhåndsvarsler etter forvaltningsloven

Vi har nylig behandlet en klagesak på [redacted] kommune sitt vedtak om personlig assistanse og opplæring i en sak med kommunens referanse [redacted]. Vi stadfestet kommunens vedtak. I den saken har vi også fått oversendt kommunens forhåndsvarsel til pasienten.

Slik vi leser kommunens forhåndsvarsel av 30.04.2025 så inneholder det kommunens utkast til vedtak, og det legges ikke opp til at pasienten skal få komme med kommentarer til det innen en gitt frist e.l. I tillegg opplyses det avslutningsvis at det er klagerett på forhåndsvarselet etter pasient- og brukerrettighetsloven § 7-2, noe kommunen bekrefter i sin klagevurdering av 30.08.2025 ved at man der skriver at pasienten ikke klaget på forhåndsvarselet.

Vi vil på bakgrunn av dette gi veiledning til kommunen om forhåndsvarsler etter forvaltningsloven i slike saker

Forhåndsvarsel er regulert i forvaltningsloven § 16, som også gjelder for helse- og omsorgstjenester. I § 16 første ledd står det:

«Part som ikke allerede ved søknad eller på annen måte har uttalt seg i saken, skal varsles før vedtak treffes og gis høve til å uttale seg innen en nærmere angitt frist. Dersom en mindreårig over 15 år er part i saken og blir representert av verge, skal dette også gjelde den mindreårige selv. Fristen løper fra den dag varslet er avsendt, når ikke annet uttrykkelig er sagt.»

I § 16 tredje ledd er det opplistet noen unntak fra plikten til å sende forhåndsvarsel, som vi ikke går inn på her. Når det gjelder hva som typisk skal være *innholdet* i et forhåndsvarsel, står det følgende i § 16 andre ledd:

«Forhåndsvarslet skal gjøre greie for hva saken gjelder og ellers inneholde det som anses påkrevd for at parten på forsvarlig måte kan vareta sitt tarv. I regelen gis forhåndsvarsel skriftlig. Er det særlig byrdefullt å gi skriftlig underretning, kan underretningen gis muntlig eller på annen måte.»

I Helsedirektoratets [veileder for saksbehandling etter helse- og omsorgstjenesteloven](#) gis det veiledning om forhåndsvarsel i helse- og omsorgstjenesten i punkt 2.4.4, som vi gjengir her:

«Pasient/bruker skal som hovedregel varsles før vedtak treffes, jf. forvaltningsloven § 16. Plikten til forhåndsvarsling bygger på det kontradiktoriske prinsipp, som innebærer at avgjørelser ikke skal tas uten at parten får mulighet til å uttale seg. Parten skal få gjøre seg kjent med informasjon som eventuelt innhentes fra andre kilder i saken, jf. pkt. 2.4.1, og gis mulighet til å komme med sitt syn på denne og rette opp eventuelle feil og misforståelser. Dette er en viktig rettssikkerhetsgaranti, som også forebygger feilaktige vedtak og unødige klager på grunn av dette.

Forhåndsvarsel er særlig viktig i tilfeller der pasienten/brukeren allerede mottar tjenester, og kommunen ønsker å endre det opprinnelige vedtaket. Et forhåndsvarsel skal gjøre greie for hva saken gjelder og at kommunen f.eks. vurderer å endre innholdet i tjenesten, jf. forvaltningsloven § 16 andre ledd. Et forhåndsvarsel skal som hovedregel være skriftlig.

Forhåndsvarsel kan unnlates dersom det er åpenbart unødvendig. Har pasient/bruker for eksempel søkt om en tjeneste og det fattes vedtak i tråd med søknaden, er forhåndsvarsling ikke nødvendig.

Forvaltningen plikter å underrette parter løpende om *nye opplysninger* av vesentlig betydning som dukker opp under saksforberedelsene, og som det må forutsettes at de har grunnlag og interesse for å uttale seg om, jf. forvaltningsloven § 17. Plikten gjelder bare opplysninger som kan ha avgjørende betydning for utfallet av saken.

I forhåndsvarselet må det komme frem hva kommunen bygger varselet på av informasjon og hvor man har informasjonen fra, hvorfor det gjøres en (re)vurdering og eventuelle foreløpige vurderinger som kommunen gjør. Men ut fra bl.a. prinsippet og brukermedvirkning i pasient- og brukerrettighetsloven § 3-1 andre ledd, er det viktig at et forhåndsvarsel sendes relativt tidlig i prosessen rundt (re)vurdering av tjenestene til en pasient eller bruker, i tillegg til at det settes en konkret tilsvarsfrist for den/de det gjelder.

Kommunens forhåndsvarsel i denne saken kommer sent i prosessen og inneholder så å si det ferdige vedtaket, uten en tilsvarsfrist for pasienten. I tillegg står det at det nye vedtaket, som er sitert inn i varselet, vil tre i kraft 01.06.2025. Det gjør at det i praksis ikke er et reelt forhåndsvarsel.

Vi anbefaler på bakgrunn av dette at kommunen gjennomgår egen praksis rundt utarbeidelse og forsendelse av forhåndsvarsler etter forvaltningsloven § 16. Dette gjelder både når i prosessen et slikt forhåndsvarsel sendes og innholdet i varselet.

Avslutningsvis påpeker vi at kommunen i forhåndsvarselet opplyser at det er klagerett på forhåndsvarselet etter pasient- og brukerrettighetsloven § 7-2. Dette er feil, da et forhåndsvarsel ikke er et vedtak med klagerett. Det er først når kommunen faktisk fatter vedtaket, at det er klagerett etter § 7-2 – og i selve vedtaket skal det informeres om klageretten etter § 7-2. Kommunen må derfor ta det som står om klagerett ut av malen for forhåndsvarsler.

Vi håper dette gir veiledning til kommunen.

Med hilsen

Marit Bergeland (e.f.)
ass. direktør

Anders Kvadsheim Mygland
seniorrådgiver/jurist

Dokumentet er elektronisk godkjent